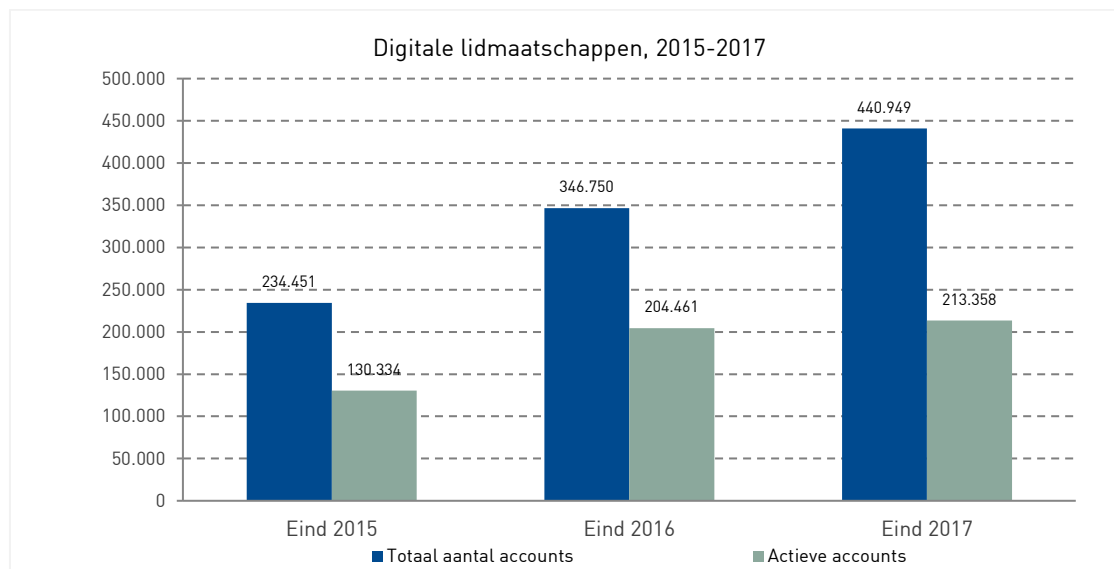

› *Ontwikkeling digitale lidmaatschappen*

Iedereen die lid is van een lokale bibliotheek kan een gratis digitaal lidmaatschap aanvragen om e-books te lenen bij de online bibliotheek. Vanaf 2016 is het tevens mogelijk om rechtstreeks een lidmaatschap af te sluiten bij de online bibliotheek: *digital only*. Het totaal aantal digitale lidmaatschappen groeit aanzienlijk. En hoewel volwassenen digitaal nog duidelijk de grootste ledengroep zijn, nam in 2017 het aandeel jeugdleden relatief gezien het meeste toe (KB, 2018).

Stijging digitale lidmaatschappen zet door

Sinds de start in 2014 heeft de online bibliotheek een forse groei doorgemaakt. Destijds werden via bibliotheek.nl ruim 80 duizend nieuwe e-book accounts aangemaakt. Eind 2016 hadden 346 duizend bibliotheekleden een e-book account, eind 2017 waren dat er ruim 440 duizend. Bijna al deze digitale leden zijn tevens lid van een lokale bibliotheek. Van alle accounts kan 48% worden aangemerkt als actief, met minimaal 1 uitlening in de afgelopen 12 maanden. Het aantal actieve accounts is eveneens toegenomen ten opzichte van 2016, al is deze stijging beduidend minder groot dan voor het totaal aantal digitale lidmaatschappen. Het aandeel actieve accounts ten opzichte van het totaal aantal accounts is daarmee afgenomen van 59% in 2016 naar 48% in 2017 (KB, 2018).

Bron: KB, 2018.

+ Digitale bibliotheek

Leden van een lokale bibliotheek kunnen gratis een account aanmaken voor de digitale bibliotheek (combi-lidmaatschap). In 2016 is een tweede type lidmaatschap toegevoegd: het Landelijk Digitaal Lidmaatschap ofwel digital only. Dit type lidmaatschap geeft uitsluitend toegang tot de collectie van de online bibliotheek, die bestaat uit e-books, cursussen en luisterboeken. Elke Nederlander vanaf 18 jaar kan zich aanmelden voor dit landelijke digitale lidmaatschap. Dit in tegenstelling tot het combi-lidmaatschap waarvoor een fysiek lidmaatschap bij een openbare bibliotheek vereist is.

Forse stijging *digital only* lidmaatschap

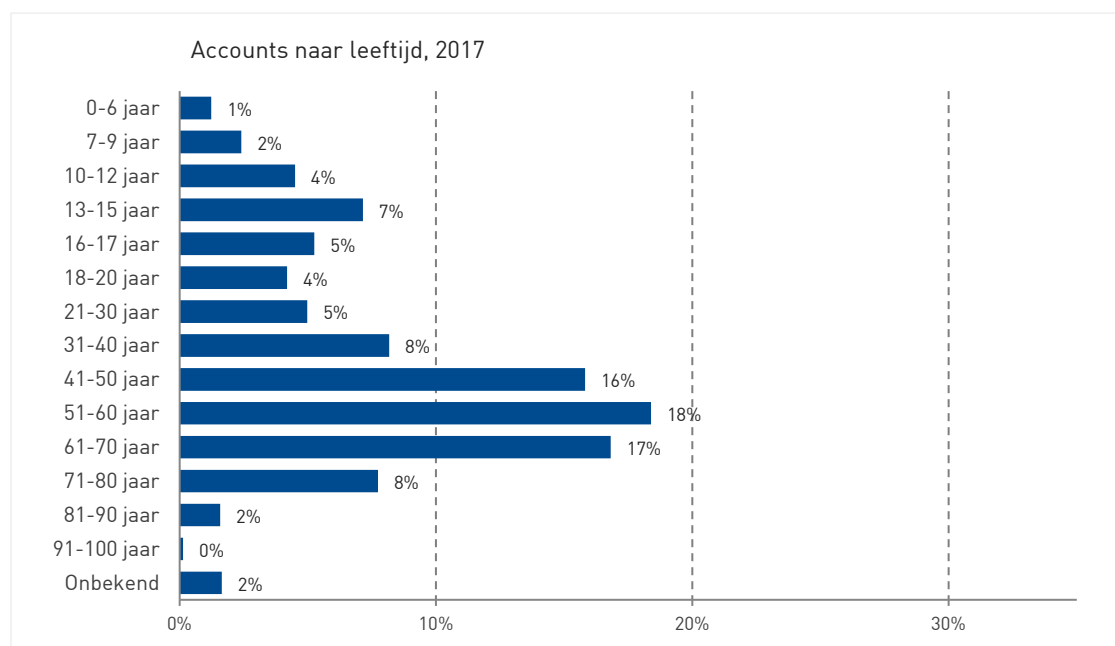
Hoewel het aandeel *digital only* lidmaatschappen relatief klein is in het totaal aantal digitale lidmaatschappen, lijkt deze abonnementsvorm wel degelijk aan een behoefte tegemoet te komen. Het aantal actieve *digital only* lidmaatschappen is in 2017 meer dan verdubbeld ten opzichte van het jaar ervoor, van 2,5 duizend accounts naar 5,3 duizend accounts (KB, 2018). Dit type lidmaatschap is gericht op een nieuwe groep lezers die wel graag e-books lenen, maar geen interesse hebben in een lidmaatschap van de lokale bibliotheek.

Kenmerken leden van de online bibliotheek

Uit onderzoek naar leners van e-books blijkt dat de online bibliotheekgebruiker vaker een vrouw is, van 55 jaar of ouder, met een middelbare of hogere opleiding. Online Bibliotheek-gebruikers zijn fanatieke lezers, drie op de vijf leest minimaal eens per week in een e-book en de helft leest daarnaast in een papieren boek. De meeste boeken die worden geleend (gemiddeld 30 per jaar) worden ook gelezen (gemiddeld 27 per jaar). Voor 33% van de leden is de online Bibliotheek de enige manier om aan e-books te komen (Damen & Blokker, 2017).

Stijging aantal jeugdleden

Hoewel de meeste accounts van volwassenen leden zijn, neemt met name het aandeel jeugdleden toe van 15% in 2015 naar 21% eind 2017. Dat het aantal digitale jeugdleden in absolute zin gering is, komt doordat bij de start in 2014 de collectie primair gericht was op volwassenen. Ook verloopt de uitbreiding van de jeugdcollectie e-books langzamer dan die voor volwassenen doordat het uitgeversaanbod van e-books voor de jeugd kleiner is. Overigens groeit het aantal digitale jeugdlidmaatschappen snel, in 2017 met 37% (KB, 2018). Bibliotheken ondernemen veel activiteiten om het lezen bij de jeugd te stimuleren. Zo zet vrijwel elke bibliotheek zich in voor de Bibliotheek *op school* (dBos). Zodra een samenwerking volgens dBos wordt opgestart, dan worden alle leerlingen van de school als lid ingeschreven bij de bibliotheek. Op die manier maken leerlingen eerder kennis met de uitgebreide collectie van de bibliotheek, waarbij ook nadrukkelijk aandacht wordt besteed aan de digitale bibliotheek.

Bron: KB, 2018.

Vervangt digitaal fysiek?

De trend van een groeiend aantal digitale leden komt overeen met de conclusie uit het SCP-onderzoek *Lees: Tijd* waaruit blijkt dat de groep papierlezers weliswaar groter is dan de groep schermlezers, maar dat de twee groepen, in vergelijking met voorgaande jaren, steeds dichterbij elkaar komen (Wennekers et al, 2018). Toch zal er voorlopig nog voldoende vraag zijn naar de fysieke collectie. Want hoewel er groei zit in het aantal digitale lidmaatschappen, betreft het relatief gezien een klein deel van de bibliotheekleden: in 2017 had 12% van de volwassen bibliotheekleden een actief digitaal lidmaatschap (KB, 2018).

Bronnen

- › CBS, Statline (2018). *Landelijke digitale openbare bibliotheek; gebruik, accounts en licenties*.
- › Damen, D. & Blokker, I. (2017). *De online Bibliotheek: Wensen en behoeften van gebruikers en potentiële gebruikers*. Amsterdam: Motivaction, in opdracht van Koninklijke Bibliotheek (KB).
- › Koninklijke Bibliotheek (KB) (2018). *Bibliotheekstatistiek 2017*.
- › Wennekers, A., Huysmans, F., de Haan, J. (2018). *Lees:Tijd*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.